

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

Державний біотехнологічний університет

**Факультет менеджменту,
адміністрування та права**

**Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та
соціально-гуманітарних дисциплін**

Методологія науково-педагогічних досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої
освіти денної та заочної форми спеціальності 015
*Професійна освіта (аграрне виробництво, переробка
сільськогосподарської продукції та харчові технології)*

**Харків
2026**

Методологія науково-педагогічних досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти денної та заочної форми спеціальності 015 *Професійна освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)*

**Затверджено
рішенням Науково-методичної
ради факультету
МАП ДБТУ
Протокол № 5
від 21 січня 2026 р.**

УДК 378:005: 377/378:37.014

Схвалено на засіданні кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін ДБТУ
(протокол № 7 від « 20 » січня 2026 р.)

Методологія науково-педагогічних досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи: *методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальність 015 Професійна освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)*
упоряд. В.Є. Новікова, В.М. Нагаєв, М.С. Пономарьова – Харків: ДБТУ, 2026 – 49 с.

Рецензенти:

М.М. Жибак – д-р екон. наук, професор, директор ВП НУБіП України "Бережанський агротехнічний інститут";
І.І. Чернега – д-р. екон. наук, професор кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, директор центру професійно-кар'єрної орієнтації та доуніверситетської підготовки Уманського національного університету садівництва.

© Новікова В.Є.,
Нагаєв В.М.,
Пономарьова М.С., 2026

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методологія науково-педагогічних досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи» полягає в тому, що зростання вимог до підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів, потребує якісно нового теоретичного і методолого-методичного забезпечення науково-дослідницької діяльності в галузі професійної освіти.

Метою дисципліни «Методологія науково-педагогічних досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи» є формування знань аспірантів з питань методології, методики, технології та організації науково-дослідницької діяльності в професійній освіті, тобто наукового й практичного підґрунтя для ефективного проведення наукових досліджень для підготовки дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Завданнями дисципліни «Методологія науково-педагогічних досліджень та організація підготовки дисертаційної

роботи» є теоретико-методологічна підготовка здобувачів третього рівня вищої освіти, формування їх культури та навичок проведення наукових досліджень, впровадження отриманих наукових результатів у практику діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен оволодіти наступними компетенціями, відповідно стандарту освіти та освітньої програми:

- Здатність розв'язувати складні професійні задачі і проблеми в освітній і виробничій галузях відповідно до спеціалізацій або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики та характеризується невизначеністю умов і вимог.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; науково-професійного усного і письмового мовлення для представлення та обговорення наукових результатів.

- Здатність працювати в міжнародному контексті; здійснювати ефективні професійно-педагогічні комунікації з учасниками наукового дискурсу на державній та іноземній мовах.
- Здатність до проведення самостійних наукових досліджень на сучасному рівні; планування та організації завдань власного професійного та особистісного саморозвитку.
- Здатність розуміти тенденції в освіті, структуру й цілі освітніх систем та бути в змозі визнавати їх потенційні наслідки, окреслювати напрями подальших наукових розвідок в освітній галузі.
- Здатність до наукового пошуку на основі різноманітних методів у галузі професійної освіти, виявлення, постановки та вирішення науково-педагогічних задач та проблем.
- Здатність розробляти програми науково-педагогічних досліджень за сучасними методологічними підходами; обґрунтовувати науково-педагогічну проблему, формулювати

гіпотезу, мету й завдання наукового пошуку.

- Здатність формувати структуру дисертаційної роботи та її змістове наповнення, планувати та організовувати наукові дослідження, обробляти їх результати, публікувати наукові статті, забезпечувати правовий захист інтелектуальної власності.
- Здатність модифікувати, адаптувати, проектувати методи та розробляти методикку науково-дослідницької діяльності в галузі професійної освіти з використанням сучасних комп'ютерних технологій.
- Здатність забезпечувати право інтелектуальної власності на результати дослідницької / інноваційної діяльності в галузі професійної освіти; виявляти прогресивні ідеї зарубіжного досвіду, обґрунтовувати пропозиції з впроваджувати здобутих результатів у вітчизняну систему освіти.
- Здатність до публічної презентації та захисту результатів дисертаційної

роботи; впровадження в освітній процес результатів власних наукових досліджень та інновацій.

Програмні результати навчання курсу ґрунтуються на наступних компетенціях:

- Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції сталого розвитку суспільства, освіти і методології наукового пізнання у сфері професійної освіти.
- Знати вимоги до розробки наукових проєктів та їх реалізації, процедури, пов'язані з реєстрацією прав інтелектуальної власності.
- Знати основні вимоги до організації дисертаційного дослідження, проведення теоретичних та емпіричних досліджень, впровадження та оцінки якості виконуваних робіт у сфері професійної освіти.
- Організовувати теоретичне та експериментальне дослідження в галузі професійної освіти, визначати завдання дослідницького пошуку, ефективно планувати час для

отримання необхідних результатів; проєктувати, організовувати й аналізувати власну дослідницько-пошукову діяльність.

- Планувати та реалізовувати наукові проєкти і програми в галузі професійної освіти; реєструвати право інтелектуальної власності.
- Планувати та виконувати експериментальні і теоретичні дослідження в сфері професійної освіти, формулювати і перевіряти гіпотези, аргументувати висновки, презентувати результати досліджень.
- Демонструвати навички оприлюднення результатів наукових досліджень у галузі професійної освіти державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях.
- Брати участь у Всеукраїнських та міжнародних наукових заходах із презентацією результатів власних наукових досліджень.

- Здатність самостійно проводити наукові дослідження, ухвалювати рішення, формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації.
- Здатність до впровадження результатів наукових досліджень у виробництво та освітній процес, управління проектами.

Ці знання дозволяють раціонально здійснювати професійну діяльність, а також стимулюють зацікавленість у професійному й особистісному зростанні.

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії повинен:

знати: методологію і методи наукового дослідження; основи організації наукових досліджень в професійній освіті; особливості підготовки і оформлення дисертаційних робіт.

вміти: володіти фундаментальною, загальнонауковою, конкретно-науковою методологією та методами дослідження з метою забезпечення реалізації в дослідницькому процесі принципів об'єктивності в оцінці; розробляти наукові проблеми, писати наукові статті, роботи, застосовуючи при цьому нові інформаційні

технології, програмні забезпечення тощо; сприяти реалізації знань, навичок, творчого мислення в науково-дослідницькій діяльності майбутніх докторів філософії.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Загальне поняття методології. Типи та рівні методології в науково-педагогічних дослідженнях.

Місце теорії в наукових дослідженнях. Сутність теорії та її зв'язок з практикою. Підходи до визначення сутності теорії: гносеологічний, логічний, методологічний. Функція та основні складові теорії: ідеї, наукова ідея, гіпотеза, закон, закономірності, принцип, аксіома, теореми, категорія.

Методологія і методи наукового пізнання. Методологія у широкому і вузькому розумінні. Загальна методологія і часткова методологія. Принципи наукової методології: універсального взаємозв'язку, діалектичного протиріччя, єдності якісного і кількісного, діалектичного заперечення та відбиття. Діалектичний підхід в економічних

дослідженнях. Діалектика як цілісна система законів, принципів та категорій. Три групи законів: окремі, особливі та загальні. Загальнонаукові та спеціальні принципи, закони, категорії і методи.

Відмінність між методологією та методикою. Функції методології. Що слід розуміти під методологічною основою дослідження. Які принципи належать до загальнонаукових принципів дослідження?

Тема 2. Особливості наукового пізнання

Мотиви наукової діяльності. Характеристика мотивів, які спонукають людину до наукової діяльності. Передумови наукових успіхів. Якості притаманні науковцю. Місце особистої ініціативи у досягненні наукових результатів. Особливості розумової праці. Роль логічного мислення у науковій діяльності. Основні закони логіки. Характеристика модальних суджень та їх особливості. Сутність безпосередніх умовиводів. Індуктивні та дедуктивні умовиводи, аналогія. Доведення, його структура. Логіка запитань та відповідей. Характеристика логічного мислення. Змішаний тип мислення.

Академічна доброчесність як сукупність етичних принципів та визначених законом правил. Принципи академічної доброчесності. Форми та види академічної відповідальності. Академічний плагіат, самоплагіат та фабрикація. Дотримання академічної доброчесності аспірантами як здобувачами ступеня вищої освіти (самостійне виконання дисертаційного дослідження; посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної наукової діяльності та використанні при підготовці дисертації методики досліджень і джерела інформації).

Тема 3. Принципи організації науково-педагогічного дослідження.

Методологія дослідження як конкретнонаукова методологія. Конкретнонаукова (або частковонаукова) методологія як сукупність ідей або специфічних методів певної науки. Наукові концепції провідних учених як база для розв'язання конкретної дослідницької

проблеми. Методи спостереження та збору даних. Класифікація спостережень у наукових дослідженнях: за повнотою охоплення; за характером врахування факторів; за способом організації.

Методи вибіркового спостереження.

Методи групування. Завдання групування у наукових дослідженнях. Типологічні, структурні та аналітичні групування. Прості, складні, комбіновані та багатомірні групування.

Таблично-графічні методи. Класифікація таблиць: прості (перелікові, хронологічні, територіальні), групові, комбіновані. Вимоги до складання таблиць.

Графічний метод. Прогнозування подій і моделювання ситуації у вигляді графіків, діаграм, картограм, кардіограм, логічних схем. Сутність образу графіка. Види графіків за змістом навантаження (порівняння, структури, динаміки, контролю, просторового розташування, варіаційних рядів, залежностей варіюючи показників); за формою (стовпчасті, полосові, квадратні, кругові, фігурні, секторні, лінійні).

Тема 4. Організація науково-педагогічного дослідження: логіка і структура.

Сутність та основні етапи організації науково-педагогічних досліджень. Явища і процеси розвитку, їх пізнання. Етапи наукових досліджень. Реальний робочий план дослідження. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження. Дослідницька робота як особливий вид діяльності. Етапи вибору проблеми (теми) та його основні вихідні документи. Вимоги, що ставляться до теми дослідження. Визначення мети і завдання наукового дослідження. Формулювання проблеми економічного дослідження.

Розробка структури проблеми – конкретизація проблеми дослідження. Сутність та послідовність конкретизації. Вивчення історичного аспекту проблеми. Виявлення кола вихідних питань дослідження. Основи методики планування наукового дослідження. Робочий план. План-проспект. Орієнтована структура плану названої роботи. Календарний план-графік та його форма. Схема змістовного обґрунтування теми наукового дослідження. Застосування системного підходу в наукових дослідженнях.

Правила оформлення результатів наукових досліджень.

Тема 5. Система методів і методика науково-педагогічного дослідження.

Поняття “методика” і “робоча методика”.
Спеціальні методи: методи збору та узагальнення інформації, аналізу, прогнозування, моделювання, програмно-цільові, евристичні методи.

Методи спостереження та збору даних.
Класифікація спостережень у наукових дослідженнях: за повнотою охоплення; за характером врахування факторів; за способом організації.

Методи вибіркового спостереження.

Методи групування. Завдання групування у наукових дослідженнях. Типологічні, структурні та аналітичні групування. Прості, складні, комбіновані та багатомірні групування.

Таблично-графічні методи. Класифікація таблиць: прості (перелікові, хронологічні, територіальні), групові, комбіновані. Вимоги до складання таблиць.

Графічний метод. Прогнозування подій і моделювання ситуації у вигляді графіків,

діаграм, картограм, кардіограм, логічних схем. Сутність образу графіка. Види графіків за змістом навантаження (порівняння, структури, динаміки, контролю, просторового розташування, варіаційних рядів, залежностей варіюючи показників); за формою (стовпчасті, полосові, квадратні, кругові, фігурні, секторні, лінійні). Картограми та кардіограми, графічні знаки.

Методи аналізу. Сутність і класифікаційні види економічного аналізу за ознаками: галузевою, часовою, просторовою, функціональною, використання методів, суб'єктів, ступеня охоплення об'єктів, змісту. Групи методів залежно від мети, глибини аналізу та об'єкта дослідження.

Методи інформаційно-логічного аналізу. Метод порівняння. Методи розрахунку відносин та середніх величин.

Методи детермінованого (функціонального) факторного аналізу. Балансовий метод. Індексний метод. Методи визначення тенденцій та показників динаміки. Методи визначення показників варіації. Метод функціонально-вартісного аналізу. Кластерний аналіз, СВОТ-аналіз, SPACE-

аналіз.

Тема 6. Організація наукового педагогічного дослідження

Сутність та основні етапи організації науково-педагогічного досліджень. Явища і процеси науково-педагогічного розвитку, їх пізнання. Етапи наукових досліджень. Реальний робочий план науково-педагогічного дослідження. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження. Дослідницька робота як особливий вид діяльності. Етапи вибору проблеми (теми) та його основні вихідні документи. Вимоги, що ставляться до теми дослідження. Розробка структури проблеми – конкретизація проблеми дослідження. Правила оформлення результатів наукових досліджень.

Тема 7. Підготовка та написання дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота. Загальна схема наукового дослідження. Вибір і затвердження теми. Формулювання назви роботи. Складання пояснювальної записки до вибору теми. Затвердження теми. Складання індивідуального і робочого планів.

Мова і стиль дисертаційної роботи. Особливості наукової мови. Стилiстичні особливості. Стислість.

Загальні вимоги до оформлення дисертаційної роботи. Нумерація. Подання текстового матеріалу. Літерні абрєвіатури. Ілюстрації. Таблиці. Формули. Посилання. Вимоги до цитування. Список використаних джерел. Додатки.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лекція 1-2. Загальне поняття методології. Типи та рівні методології в науково-педагогічних дослідженнях.

Лекція 3. Принципи організації науково-педагогічного дослідження.

Лекція 4. Організація науково-педагогічного дослідження: логіка і структура.

Лекція 5-6. Система методів і методика науково-педагогічного дослідження.

Лекція 7. Підготовка та написання дисертаційного дослідження.

ПЗ 1 Особливості наукового пізнання

ПЗ 2 Етика та культура наукової діяльності

ПЗ 3 Методологія науково-дослідницької діяльності

ПЗ 4 Наукові підходи в педагогічних дослідженнях

ПЗ 5 Організація наукового педагогічного дослідження

ПЗ 6 Інформаційне забезпечення наукових педагогічних досліджень

ПЗ 7 Підготовка і оформлення наукових публікацій. Реєстрація права інтелектуальної власності на науковий твір.

ПЗ 8 Дисертаційна робота як кваліфікаційне дослідження

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього го	у тому числі					усього го	у тому числі				
		л	п /с	ла а б	ін д	с.р.		л	п /с	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1 1	1 2	13
Лекція 1-2. Загальне поняття методології. Типи та рівні методології в науково-педагогічних дослідженнях.	16	4	2			10						
Лекція 3. Принципи організації науково-педагогічного дослідження.	16	2	4			10						

Лекція 4. Організація науково-педагогічного дослідження: логіка і структура.	14	2	2			10						
Лекція 5-6. Система методів і методика науково-педагогічного дослідження.	16	4	2			10						
Лекція 7. Підготовка та написання дисертаційного дослідження.	28	2	6			20						

Усього годин	<i>90</i>	<i>14</i>	<i>16</i>		<i>60</i>						
---------------------	-----------	-----------	-----------	--	-----------	--	--	--	--	--	--

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Система оцінювання знань, умінь та навичок аспірантів передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять. Знання перевіряють та оцінюють у наступних формах:

1. Оцінювання роботи під час проведення практичних занять.
2. Проведення контролю виконання самостійної роботи.
4. Проведення поточного контролю.
5. Проведення підсумкового заліку.

Структура навчальної дисципліни «Методологія науково-педагогічних досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи»

Зміст, структура залікового кредиту	Аудиторна робота	Лекції
		Практичні
		Контрольні заходи (проміжний контроль, модульний контроль)
	Самостійна робота	Підготовка самостійної роботи за обраною темою
		Опрацювання додаткової літератури, робота в інформаційних мережах
Підсумковий контроль (залік)		

Загальна оцінка складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час практичних занять, з оцінок за виконання індивідуального завдання, самостійної роботи та оцінки за виконання контрольної роботи. Студент може набрати 100 рейтингових балів за такою формулою:

$$100 = AP + CP + PK,$$

де AP – аудиторна робота;

CP – самостійна робота;

PK – підсумковий контроль.

У свою чергу AP розраховують за такою формулою:

$$AP = 3M1 + 3M2,$$

де 3M1 – перший заліковий модуль;

3M2 – другий заліковий модуль;

Студенту дають допуск до участі у підсумковому контролі (залік) у разі отримання позитивних балів за кожним із двох залікових модулів (60 – 74 бали).

Оцінювання (визначення рейтингу) рівня знань студентів

ЗМ 1	ЗМ 2	СР	ПК	Сума рейтингових балів
20	30	20	30	100

Шкала переведення допоміжних балів у рейтингові

9 – 10 рейтингових балів – 90 – 100

допоміжних балів

7 – 8 рейтингових балів – 75 – 89 допоміжних балів

5 – 6 рейтингових балів – 60 – 74 допоміжних бали

1 – 4 рейтингових бали – 35 – 59 допоміжних балів. Студента направляють на повторне вивчення тем.

Для оцінювання рівня відповідей на тестові завдання модульного контролю знань використовують такі критерії:

90 – 100 % правильних відповідей – 20 допоміжних балів;

75 – 89 % правильних відповідей – 15 допоміжних балів;

60 – 74 % правильних відповідей – 10 допоміжних балів;

35 – 59 % правильних відповідей – допоміжних балів не нараховуються. Студента направляють на повторне тестування.

Поточне оцінювання знань та умінь студентів здійснюють під час проведення семінарських та практичних занять, і воно має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

1. Активність і результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;

2. Виконання індивідуального науково-дослідного завдання;

3. Проходження проміжного контролю;

4. Виконання контрольного завдання.

Оцінювання проводять за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;

3) ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою

з питань, що розглядаються;

4) уміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків у процесі виконання завдань, винесених для самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії. Вміння обґрунтовувати свою позицію, узагальнювати інформацію та робити висновки.

Максимальну кількість балів ставлять за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді всім п'ятьом зазначеним критеріям. Інакше оцінку знижують на відповідну кількість балів. Під час оцінювання практичних завдань увагу також приділяють якості, самостійності і своєчасності виконання завдань (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не дотримана, то балову оцінку знизять.

ІНДЗ оцінюють за критеріями: самостійність виконання; логічність і деталізація плану; повнота й глибина розкриття теми; наявність ілюстрацій (таблиці,

рисунки, схеми тощо); кількість використаних джерел (не менше 10); використання цифрової інформації та відображення практичного досвіду; наявність конкретних пропозицій; якість оформлення.

Проміжний тестовий контроль проводять два рази за семестр. Під час проведення поточного тестування визначають рівень знань студентів з теоретичних питань навчальної дисципліни.

Тестові завдання охоплюють провідні теми, які вивчають у межах цієї навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль здійснюють у формі заліку. Контроль включає два теоретичні питання і одне ситуаційне (практичне) завдання. Завдання оцінюють за 20 - бальною шкалою.

20 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, з викладенням оригінальних висновків, зроблених на основі програмного, додаткового матеріалу, законодавчих актів та нормативних документів. Під час виконання практичної частини студент застосовує системні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Висновки

до завдань аргументовані та обґрунтовані.

19 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, на основі програмного та додаткового матеріалу зроблено висновки та узагальнення. Під час виконання практичного завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Під час виконання практичного завдання припускається незначних неточностей.

18 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено згідно з програмним матеріалом дисципліни. Під час виконання практичного завдання студент застосовує глибокі знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконане в цілому правильно, в повному обсязі.

17 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено згідно з матеріалом дисципліни. Під час виконання практичного завдання студент ефективно застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практична частина виконана в цілому правильно, під час її

виконання студент припускається окремих неістотних помилок.

16 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено з незначними погрішностями або без узагальнень. Під час виконання практичної частини студент застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконує в цілому правильно, під час його виконання припускається неістотних помилок.

15 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, проте під час викладення програмного матеріалу допущено незначні помилки. У процесі виконання практичної частини студент застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконується в цілому правильно. Під час його виконання припускається неістотних помилок.

14 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно, допущено істотні погрішності або помітні помилки. Під час виконання практичного завдання студент без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається помилок.

13 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно, допущено істотні погрішності, які впливають на зміст відповіді. Під час виконання практичного завдання студент без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускається значних помилок.

12 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно, з істотними помилками. Під час виконання практичного завдання студент без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається значної кількості помилок, має значні труднощі, аналізуючи й описуючи ситуації.

11 балів. Теоретичні запитання розкрито неповно або зовсім не розкрито. Під час виконання практичного завдання студент припускається досить велику кількість грубих помилок, має значні труднощі під час аналізу й описування ситуацій, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні.

10 балів. Студент не може виконати практичне завдання, має чималі труднощі під час аналізу й опитування ситуацій, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні. Теоретичні запитання не розкриті.

9 балів. Студент не може виконати практичне завдання, має великі труднощі, аналізуючи й описуючи ситуації. Теоретичні запитання не розкриті.

Якщо підсумковому контролі знань студент набрав 0 – 20 балів, залік вважають не складеним.

5. ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ, ІНДИВІДУАЛЬНОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

Неодмінним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота аспірантів з вітчизняною та закордонною спеціальною літературою.

Основні пропоновані види самостійної роботи:

- вивчення лекційного матеріалу;
- робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури;
- вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни;
- підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.

В умовах кредитно-модульної системи самостійна робота є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у час, вільний від обов'язкових видів навчальної діяльності.

Під час вивчення дисципліни «Методологія науково-педагогічних досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи» на самостійну роботу відведено 50 %

академічного кредиту, і цей час має бути використаний для самостійного поглибленого вивчення окремих тем дисципліни на вибір, а також для виконання індивідуальних розрахунків.

Викладач визначає обсяг самостійної роботи, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, розробляє методичні засоби проведення поточного та підсумкового контролю, аналізує результати самостійної навчальної роботи кожного студента.

Індивідуальне науково-дослідне завдання у формі заліку (далі ІНДЗ) передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та їхнє застосування під час розгляду конкретного наукового дослідження; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами та звітністю.

ІНДЗ з дисципліни «Методологія науково-педагогічних досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи» студенту видає викладач на початку семестру. ІНДЗ виконують самостійно. ІНДЗ для перевірки слід надати наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового

контролю. Оцінку за виконання ІНДЗ ураховують під час виставлення загальної оцінки з дисципліни. Тематика ІНДЗ має бути проблемного характеру.

Тему та зміст роботи можна обрати самостійно обов'язково узгодивши її з викладачем. Інакше тему може запропонувати викладач.

У процесі виконання ІНДЗ слід опрацювати не менш як 15-20 літературних джерел з посиланням на використання певної інформації з них по тексту роботи.

При цьому роботі слід надати практичної направленості і спрямувати її розв'язання певної проблеми або викласти власні міркування щодо особистого погляду на питання, яке розглядають у роботі. Робота повинна включати такі складові елементи: титульна сторінка, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури, додатки до індивідуального завдання (за необхідності).

Вступ. Має розкривати актуальність обраної теми, її проблематику, мету написання роботи.

Основна частина роботи (може

включати декілька підрозділів). Містить характеристику сучасного стану проблеми, опис нормативної бази, погляди різних авторів на цю проблему, позитивні та негативні наслідки розв'язання проблеми.

Висновки. Мають бути обґрунтованими, щодо досягнення мети роботи, можливо, містити певні рекомендації.

Список літератури. У кінці ІНДЗ надають повний список використаних літературних джерел, який необхідно скласти у певному порядку. Відомості про літературні джерела, які включені до списку, варто давати згідно з державним стандартом.

Додатки. У додатки можуть бути включені матеріали, що є копіями документів, звітів, або розрахункові таблиці, узагальнені схеми або діаграми. За наявності кількох додатків оформлюють окрему сторінку „ДОДАТКИ”, номер якої є останнім, що включають до обсягу ІНДЗ.

Обсяг надрукованого ІНДЗ повинен становити до 30 сторінок.

6. ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Як Ви розумієте поняття «наука»?
2. У чому полягає сутність науково-педагогічного дослідження?
3. Охарактеризуйте основні етапи науково-педагогічного дослідження.
Роль підготовчого етапу.
4. Визначте критерії науковості знань.
5. У яких формах виявляється науковий результат?
6. Які державні структури здійснюють підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів.
7. Які існують форми підготовки наукових кадрів?
8. Охарактеризуйте нормативно-правову базу підготовки науково-педагогічних кадрів.
9. У яких формах виявляється науково-дослідницька робота аспірантів у межах навчального процесу?
10. Розкрийте основні напрями науково-дослідницької діяльності студентів вищого навчального закладу.
11. Охарактеризуйте загальну схему

науково-педагогічного дослідження.

12. Основні елементи науково-педагогічного дослідження, його змістовий алгоритм.

13. Охарактеризуйте основні принципи організації науково-педагогічного дослідження.

14. Сформулюйте головні критерії ефективності науково-педагогічного дослідження.

15. Надайте загальну характеристику сучасних проблем науково-педагогічних досліджень в Україні.

16. Яким чином здійснюється підготовка аспірантів до самостійної науково-дослідної роботи?

17. Які висувають вимоги до вибору теми наукової роботи?

18. Розкрийте загальні підходи до вибору об'єкту дослідження.

19. Розкрийте загальні підходи до вибору предмету дослідження.

20. Яким є співвідношення об'єкту та предмету дослідження?

21. Розкрийте загальні підходи до вибору мети та завдань дослідження.

22. Визначте специфіку формулювання гіпотези дослідження.
23. Назвіть види наукової гіпотези.
24. Розкрийте зв'язок між метою, завданням і кінцевим результатом дослідження.
25. У чому полягає специфіка наукового стилю викладу?
26. Визначіть роль науково-категоріального апарату у педагогічному дослідженні.
27. Назвіть загальні вимоги до оформлення наукових праць.
28. Яким чином розмежовують методологію та методи дослідження?
29. Вкажіть основні рівні методології в науково-педагогічному дослідженні.
30. Визначте функції різних рівнів методології в науково-педагогічному дослідженні.
31. Охарактеризуйте функціональні завдання методологічного аналізу в науково-педагогічному дослідженні.
32. Розкрийте зміст методології сучасної педагогіки.
33. Назвіть типи методології педагогічного

дослідження.

34. В чому полягають логіка та структура організації науково-педагогічного дослідження?

35. Як здійснюється інтеграція науки та вищої освіти в умовах сучасного суспільства?

36. Назвіть основні етапи становлення та розвитку дослідницького методу в науці.

37. Розкрийте механізми управління самостійною науково-дослідною роботою аспірантів.

38. Наведіть загальну типологію методів дослідження.

39. В чому полягає призначення теоретичних та емпіричних методів у процесі науково-педагогічного дослідження?

40. Чим обумовлюється вибір методів дослідження?

41. Які існують методи доказу достовірності результатів наукового пізнання?

42. Охарактеризуйте принципи роботи з науковою літературою.

43. На якому етапі науково-дослідної роботи відбувається деталізація попереднього плану дослідження?

44. Визначте вимоги до загального обсягу наукових робіт.
45. Яким чином здійснюється обробка, аналіз та узагальнення матеріалів науково-педагогічного дослідження.
46. Назвіть загальні вимоги та правила оформлення дисертації.
47. У чому полягають обов'язки наукового керівника дисертаційної роботи?
48. Визначте шляхи популяризації результатів наукових досліджень.
49. Які існують види наукової публікації?
50. Розкрийте особливості підготовки тез доповіді.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. — К.: Либідь, 1998.
2. Андрущенко В. Академічна чесність: ідеал і реальність // Освіта. — 2005. — № 21.
3. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За редакцією В.Г.Кременя. Авторський колектив: М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, В.Д.Шинкарук, В.В.Грубінко, І.І.Бабин. — Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. – 384 с.
4. Булах І.Є., Мруга М.Р. Створюємо якісний тест: Навч. посібник.– К.: Майстер-клас,– 2010 – 160 с.
5. Вайс К.Г. Оцінювання: Методи дослідження програм та політики. К.: Основи, 2012. – 110 с.
6. Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М.З. Згуровський – К.: НТУУ «КПІ», 2016. – 544 с.

7. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. –К.: Либідь, 1997. – 374 с.

8. Гончаренко С. У. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі / С. У. Гончаренко. – Київ: Вища школа, 2003. – 323 с.

9. Гордій Н. М. Організація науково-дослідної роботи студентів ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.com/3_SND_2010/Pedagogica/58239.doc.htm

10. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України / голов. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

11. Зязюн І. А. Педагогічне наукове дослідження у контексті цілісного підходу / І. А. Зязюн // Порівняльна професійна педагогіка. – 2011. - № 1. - С. 19-30.

12. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2009. – 205 с.

Додаткова:

1. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник / В. М. Нагаєв. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.

2. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 352 с.

3. Пехота О. М. Основи педагогічних досліджень: навч. посіб. / О. М. Пехота, І. П. Єрмакова. – 2-е вид., переробл і доповн. – К.: Знання, 2013. – 287 с.

4. Професійна освіта: Словник: Навч. посібник / Уклад. С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 2000. – 380 с.

5. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі: навчальний посібник / І.С.П'ятницька-Позднякова . – К., 2003. – 116 с.

Нормативні правові документи:

1. Закон України про «Вищу освіту»
(<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>);
2. Закон Україну «про освіту»
(<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214519>);
3. «Закон України про наукову і науково-технічну діяльність»
(<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>);
4. «Нова Українська школа»
(<https://mon.gov.ua/ua/tag/novaukrainskashkola>);
5. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»
(<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>).

Інформаційні ресурси:

1. Науково-технічна революція [Електронний ресурс]. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/ Науково-технічна_революція](https://uk.wikipedia.org/wiki/Науково-технічна_революція)
2. Законодавство України <https://zakon.rada.gov.ua/>
3. Верховна Рада України www.rada.gov.ua

4. Кабінет Міністрів України
www.kmu.gov.ua
5. Державна служба статистики України
www.ukrstat.gov.ua
6. Національний інститут стратегічних досліджень www.niss.gov.ua
7. Центр перспективних соціальних досліджень www.cpsr.org.ua
8. Антимонопольний комітет України
www.amc.gov.ua

ЗМІСТ

1. Мета і завдання навчальної дисципліни...	4
2. Програма навчальної дисципліни.....	19
3. Структура навчальної дисципліни	21
4. Засоби діагностики успішності навчання	24
5. Завдання до виконання самостійної, індивідуальної науково-дослідної роботи	34
6. Запитання для підсумкового контролю	38
7. Рекомендована література.....	43

Укладачі: **Новікова Вікторія Євгеніївна**
Нагаєв Віктор Михайлович
Пономарьова Марина Сергіївна

Методологія науково-педагогічних досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи

Методичні вказівки до самостійного вивчення
дисципліни

для здобувачів третього (освітньо- наукового) рівня вищої
освіти денної та заочної форми спеціальності 015
Професійна освіта

Редактор В.Є. Новікова
Коректор В.Є. Новікова
Комп'ютерний набір і верстка В.Є. Новікова

Підп. до друку _____ 2026 р. Формат 60x84/16. Гарнітура
Таймс. Друк офсет. обсяг: 2,5 ум.-друк. арк.; 2,8 обл.-вид. арк.